

BØTETJENESTE

Et pilotprosjekt i Troms fylke

v/Birgitte L. Storvik, førstelektor KRUS

Hva er bøtetjeneste?

Strgjfl. § 16 a

- Bøtelagte som ikke betaler boten sin må normalt gjennomføre subsidær fengselsstraff.
- Bøtetjeneste innebærer at bøtelagte som ikke evner å betale boten i sin, i stedet for å gjennomføre subsidær fengselsstraff, kan gjennomføre samfunnsnyttig tjeneste eller andre kriminalitetsforebyggende tiltak.

En dag fengsel = to timer bøteteneste

SUBSIDIÆR FENGSELSSTRAFF

Inntil 90 dager

Inntil 135 dager ved flere lovbrudd

1 dag = 2 timer

BØTETJENESTE

2-180 timer

Inntil 270 timer ved flere lovbrudd

Gjennomføringstid 20 dager – 6 mnd.

Gjennomføringstid inntil 9 mnd.

Mandat for evalueringen

- Vurdere bøtetenesten i forhold til målgruppen og reduksjon i bruk av fengsel.
- Synliggjøre ressursbruk og økonomi.
- Synliggjøre bakgrunn for eventuell lav søkerandel og vurdere virkemidler som kan øke søknadsmengden.
- Undersøke hvilke konsekvenser etablering av bøteteneste har for andre former for straffegjennomføring i samfunnet.
- Synliggjøre hva som fungerer bra og hva som kan forbedres for å oppnå en god bøteteneste.

Datakilder

- *Gjennomgang av bakgrunnsdokumenter knyttet til bøtetjenesten.*
- *Innhentet statistisk materiale.*
- *Mottatt friomsorgens månedlige statusoppdateringer.*
- *Jevnlige samtaler med lokal prosjektleder Odd-Petter Woll.*
- *Gjennomført en samtale med prosjektleder Per Ivar Vangstad.*
- *Gjennomført to samtaler med prosjektleder og de to arbeidslederne.*
- *Observert lagerlokalene til bøtetjenesten og besøkt noen av stedene der bøtetjenesten utfører oppdrag, bl.a. i lokalene til Røde Kors i Tromsø.*
- *Utarbeidet og innhentet svar på spørreskjemaer som ble utdelt til bøtelagte som avsluttet gjennomføring av bøtetjenesten.*

Oversikt over saker i 2014

TOTALT ANTALL UTFØRTE TIMER
1 561

Timetall og gjennomføringstid

Antall planlagte timer per bøtesoner (iverksatte saker) N=35

	Under 50 timer	50 - 100 timer	100 - 150 timer	Over 150 timer	Totalt
Antall	14	15	5	1	35

Planlagte timer strekker seg fra 8 til 192 timer.

Lengden på planlagt gjennomføringstid per bøtesoner (iverksatte saker) N=35

	1 mnd.	3 mnd.	4 mnd.	6 mnd.	9 mnd.	Totalt
Antall	7	7	10	9	2	35

Planlagt gjennomføringstid strekker seg fra 1 til 6 måneder.

Innhold

➤ Alle timer er utført i form av samfunnsnyttig tjeneste.

- Renovering av bygningsmasser og vedlikehold på uteområder (Røde kors og kommunale oppdrag).
- Vedlikehold av golfbane (Tromsø golfpark).
- Forarbeid og oppsetting av plankegjerd rundt kommunal institusjon.
- Forefallende oppdrag i regi av arbeidslaget Harstad kommune.
- Sykkelverksted og trykkeri (INKO Harstad, vernet kommunal virksomhet).
- Drift av flerkulturell kafe (Frivillighetssentralen i Lenvik kommune).
- Palle- og veistikke verksted (MITRA-vernet bedrift).
- Produksjon av oljelenser (Nortro Nordreisa vernet bedrift).

Hvem gjennomfører?

Av iverksatte saker (35):

- 18 til 63 år. Flest i aldersspennet 30-39 år.
- To kvinner.
- En utenlandsk statsborger (Polen).
- Overvekt av trafikkforseelser (mest ruspåvirket kjøring).
- Få rusavhengige.

Tilbakemeldinger fra bøtelagte

- 18 av 24 som har avsluttet bøtetjenesten har svart på undersøkelsen, dvs. 75 %.
- De fleste var fornøyd eller veldig fornøyd med gjennomføringen.

Uttalelser fra bøtelagte

- «Dette er en genial idé, gjøre nytte i samfunnet for bøter man er skyldig.»
- «Å jobbe for pengene du er skyldig staten. Du får jo yta mer samfunnsnyttig av deg enn å sitte i ei fengselscelle og bli kjent med andre kriminelle.»
- «Veldig positivt å kunne bidra til noe nyttig, fremfor å være en ytterligere belastning for fengselsvesenet.»
- «Følelse av å gjøre samfunnet en tjeneste.»

Tilbakemeldinger fra bøtelagte

- Alle var veldig fornøyd eller fornøyd med samarbeidet med frimsorgen.
  - «Ble møtt på en veldig positiv måte.»
  - «Så lenge man kommuniserer ordner alt seg.»
- De fleste mente at bøtetjeneste ikke var krevende å gjennomføre.

Bøtetjenesten i forhold til målgruppen

- Målgruppen: Bøtelagte i Troms fylke som ikke betaler boten.
- Forventet at målgruppen ville være preget av personer med alvorlige rusproblemer, ikke sjeldent kombinert med psykiske lidelser. Lite motivert og unnlater å møte.
- Hovedvekten av bøtelagte som har gjennomført bøtetjeneste er ikke i samsvar med forventningene.

Reduksjon i bruk av fengsel

- Bøtesoning i Troms fylke:
  - 2013: 361 fengselsdøgn (1,5 % av alle)
  - 2014: 124 fengselsdøgn (0,4 % av alle)
- Ingen som gjennomførte bøtesoning i 2014 var innenfor målgruppen for bøtetjeneste.
- Gjennomført 1 561 timer bøtetjeneste=781 dager sparte fengselsdøgn (2,3 fengselsplasser med 94 % belegg).

Ressursbruk og økonomi

- Oppstart- og driftsutgifter 2013/14:
Ca. 3,7 millioner kroner.
- Sparte utgifter til fengselsdøgn:
Ca. 1,4 millioner kroner.
- Kan ikke forvente økonomisk overskudd i en etableringsfase.
- Andre samfunnsøkonomiske gevinster:
  - Frigjør noen fengselsplasser.
  - Unngår gjeldsfengsel.
  - Unngår uheldige konsekvenser av fengselsopphold.
  - Kan fortsette skolegang/arbeid og kontakt med familie.
  - Får gjøre opp for seg på en verdig måte.
  - Mestringsfølelse.
  - Dugnad for det offentlige.

Søkermassen

- 228 bøtesaker/mottatt 62 søknader = 27 %
- Mange betaler boten etter mottatt informasjonsskriv.
- Hvorfor søker ikke resten?
  - Mange utsendte informasjonsskriv kommer i retur.
  - Noen synes det er greit å gjøre opp for seg ved å sitte i fengsel.
  - Spekulasjoner i plassmangel i fengslene.

Virkemidler som kan øke søknadsmengden

- Troms og Finnmark friomsorg har satt inn mye ressurser for å spore opp personer som ikke har søkt innen fristens utløp.
- Har gitt liten gevinst.
- Andre virkemidler:
  - Informasjonsmateriell.
  - Rekruttere fra fengsler.

Konsekvenser bøtetjenesten har hatt for straffegjennomføring i samfunnet

- Positivt med tanke på internt samarbeid på friomsorgskontoret.
- 275 timer samfunnsstraff og 60 timer EK i regi av bøtetjenesten.
- Mulig med ytterligere samarbeid.

Hva fungerer bra og hva kan forbedres for å oppnå en god bøtetjeneste?

- Bøtelagte godt forøyd med gjennomføringen og samarbeid med friomsorgen.
- OK at timene gjennomføres primært som samfunnsnyttig tjeneste.
- Godt samarbeid med kommunene.
- Datasystemet fungerer stort sett bra.
- Fordel at arbeidsledere er håndverkere.

Hva fungerer bra og hva kan forbedres for å oppnå en god bøtetjeneste?

- Oppfølging på arbeidsplassen.
- Ruskontroll.
- Konsekvenser ved brudd og unnlatt oppmøte.
- Samarbeid med SI og politiet.

Anbefalinger

- Fortsette pilotprosjektet i Troms fylke.
- Utvide pilotprosjektet til en eller flere større byer (større søkergrunnlag/flere timer utført bøtetjeneste innenfor et mindre geografisk område).

Usikkert med konsekvenser av ny straffelov.

Ny straffelov § 55 og straffeprosessloven § 456

Strl. § 55 Subsidiær fengselsstraff

Når bot ilegges, fastsettes en subsidiær fengselsstraff fra 1 til 120 dager. Den subsidiære straffen kan fullbyrdes når vilkårene i straffeprosessloven § 456 fjerde ledd annet punktum er oppfylt.

Gml. strprl.

Bot som ikke betales eller lar seg inndrive ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrding, skal fullbyrdes ved soning av den subsidiære fengselsstraffen.

Ny strprl.

Bot som ikke betales eller lar seg inndrive ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrding, skal fullbyrdes ved soning av den subsidiære fengselsstraffen *når den botlagte har evne til å betale boten eller allmenne hensyn tilsier det.*

Utviklingen i 2015

	Hele 2014	Pr. 01.10.15
Antall infobrev ut	212	79
Antall søknader	62	31
Antall innvilget	43	19
Antall avslått	2	6
Antall gjennomførte timer	1 561(882 pr. 01.10)	1009,5